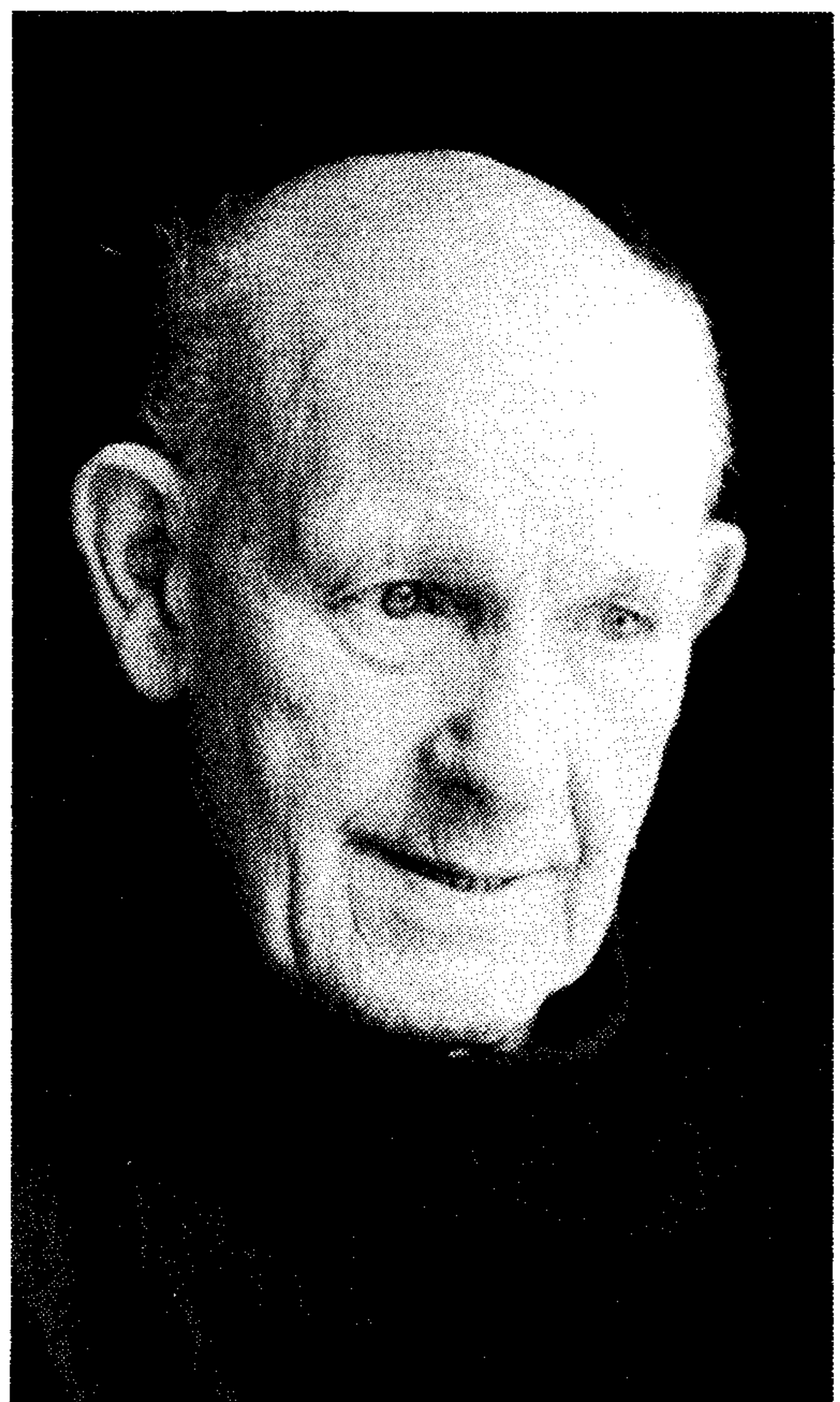

MEDDELANDE NR 18 från
SALTSJÖBADENS HEMBYGDSFÖRENING
SEPTEMBER 1988

SÅ VAR DET ATT VARA POLIS
I SALTSJÖBADENS KÖPING

Holger Skoog berättar
om sina år som polis
och förtroendevald
i Saltsjöbaden
1932–1972
Nedtecknat av redaktör
Birgitta Lindén, hösten 1987

HOLGER SKOOG är född 1905 och har varit polis i Saltsjöbaden under större delen av sitt vuxna liv. Hit kom han 1932 från en polistjänst i Eskilstuna. Lönen där hade legat på 225 kr i månaden - i Saltsjöbaden fick han 390 kr.

Han stannade i tjänsten till 1966. Han var då 61 år och kunde gå med pension. Vid den här tidpunkten sökte man en fritidskonsulent, som kunde fungera som verkmästare på de olika idrottsanläggningarna: idrottsplatsen, baden, rodelbanan, sedermera elljusspåret m m. Skoog som fögått under benämningen "fritidspolisen", var väl införstådd med uppgifterna och dessutom idrottsintresserad. Han fick tjänsten och innehade den till 1970 eller den tidpunkt, då Saltsjöbadens köping sammanlades med Nacka och Boo till den nuvarande storkommunen Nacka. Han ombads att följa med in i den nya kommunala administrationen men tackade nej. Han blev då erbjuden att bli verkmästare för fritidsanläggningarna i Saltsjöbaden och hade denna sysselsättning i två år. Han slutade att arbeta vid 67 års ålder och bor kvar i den villa, som han lät bygga strax efter giftermålet 1939.

Granne med Moa och Harry

När han först kom till Saltsjöbaden bodde han i Solgården och flyttade därifrån till vad som i folkmun gick

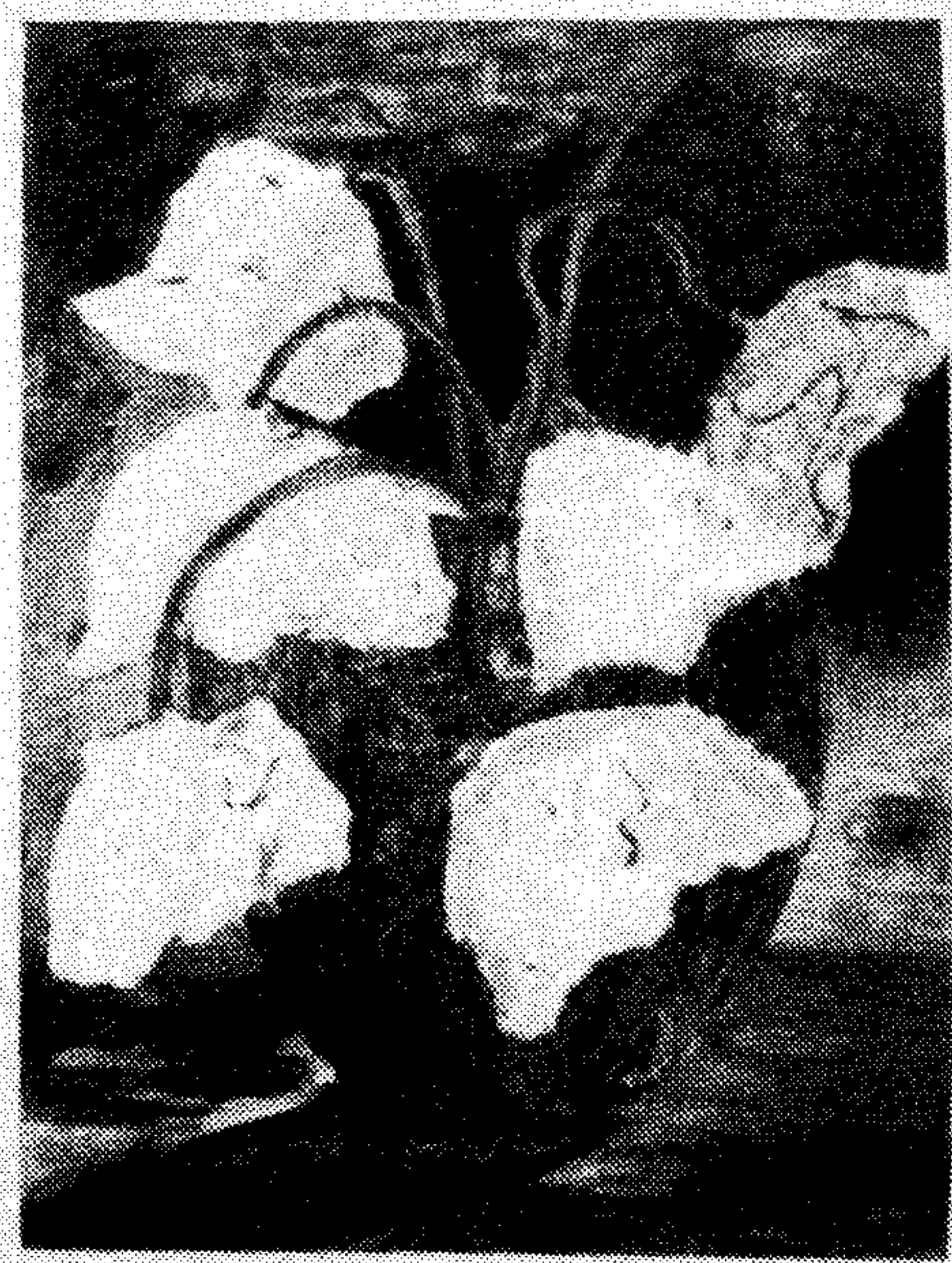
under benämningen Degens chateau (läs härom i Gösta Blohms bok Gamla Saltsjöbaden). Här träffade han sin blivande hustru, som hade damfrysning i huset.

I Degens chateau bodde i cirka ett halvt år ett berömt författarpär: Moa och Harry Martinsson. De hade en lägenhet på andra våningen och Harry hade på tredje våningen ett litet rum med kokvrå som fungerade som skrivrum. Vagg i vagg med skrivrummet bodde Skoog och endast en enkel brädvagg skilde de två lägenheterna åt. Ibland kom Moa upp till Harry, och det hände emellanåt att de råkade i luven på varandra. Skoog, som blev ofrivilligt vittne till allt som avhandlades i rummet intill, bankade ibland i väggen och bad de två att hålla sams. Då kunde det hända, att det bankade tillbaka, och Harry ropade: "Kom in här, så får du ett glas vin". Så slutade allt i bästa sämja.

Harry hade fö som hobby att måla tavlor och en av dem skänkte han till Skoog. Denne fick också boken "Kap Farväl" med dedikation.

Om Moa säger Holger Skoog så här:

- Hon hade skinn på näsan, Moa. En gång kom hon in till mej. Då hade Harry stuckit hemifrån, och hon ville, att vi skulle efterlysa honom.

Den här tavlan målade Harry Martinsson och skänkte den till Holger Skoog

"Aldrig på tiden", sa jag. Inte kan vi ge oss till att efterlysa en karl, som har seglat jorden runt. Han är inne i stan nånstans och kommer nog tillbaka."

- Och det dröjde väl en vecka, så dök Harry upp igen.

De första åren

1932, samma år som Holger Skoog tillträdde sin befattning, flyttades polisstationen från Ringvägens station till det då nybyggda kommunalhuset.

Chef på expeditionen var kommissarie Krumlinde. Han var på en gång både polischef, åklagare och utmätningsman. Inte heller då det gällde de tre poliskonstaplarna Skoog, Tellmer och Landgren var det frågan om någon specialisering. Var och en fungerade

som kriminal-, ordnings- och trafikpoliser och därtill som skatteindrivare i en och samma person. Cykeln var fortskaffningsmedel. Med den trampade de runt i samhället vare sig det gällde att driva in skatter, jaga tjuvar eller sätta upp anslag.

- Om man skulle till Solsidan och ta hand om någon person, var det inte så lätt. Då fick vi ju ta droska, men man skulle ha laga skäl, för annars blev det ett himmelens liv, för det kostade ju pengar.

Skatteindrivning och provision

Till arbetsuppgifterna hörde ju att driva in skatter - på den tiden var inte källskatten införd.

- Dom som släpade efter med skatten hamnade på restlängd. Driva in pengarna fick man göra, då folk hade fått löningen. Det blev till att hämta en tia varje fredag. T o m pensionsavgiften på tre kr fick vi gå och hämta.

På indrivet belopp utgick provision. Av denna gick hälften till kommissarien, som var utmätningsman, den andra hälften fick indrivaren behålla.

De tre polismännen hade var sitt skattedistrikt: Landgren hade Saltsjöbaden (Neglingeön), Tellmer Solsidan och Skoog, som var yngst av de tre, hade fått Neglinge och Igelboda på sin lott. Här låg ar-

betarkvarteren och några stora provisionspengar blev det aldrig för Skoogs del.

Landgren hade förmånen att vara indrivare hos t ex Karl Gerhard. Ett år hade denne hamnat på restlängd med 50 000 kr.

- Det var ju ingen konst att driva in dom pengarna- Landgren fick 10 000 kr åt gången, och på det fick han alltså själv behålla hälften av de tre provisionsprocenten. Det blev mer än jag fick in på ett helt år...

Detta förfarande pågick i femton års tid. Sen anställdes en polis enkom med uppgift att sköta skatteindrivningen.

Flyktingtrafiken

Under kriget kom många flyktingar hit.

- Det var estländare och alla möjliga sorters "länningar" Dom skulle då höras av polisen, och det var bara att fråga: "Was wünschen Sie in Schweden? Haben Sie Geld?" Det var den enda tyskan jag kunde. Enligt nutida begrepp var det ju fullständigt galet

- man var ju inte vuxen uppdraget att förhöra dom. Och tolk fick man inte anlita - det kostade ju pengar. Det var bara att försöka få tag i någon av flyktingarna, som kunde lite engelska och ha honom som tolk.

Flyktingarna inkvarterades i villa Gadelius, och där stannade de några månader, innan de slussades vidare.

Det var f ö flyktingkommissionen som tog hand om de olika flyktingärendena.

En annan sorts trafik

Med bilismen gjorde också brottsligheten sitt intåg i samhället. På 50-talet utrustades saltsjöbadspolisen med polisbil och -radio. Det blev omedelbart snabb premiär för polisradion, för knappt hade man varit inne i Stockholm och hämtat utrustningen, förrän larm gick om postrån på Solsidan.

- En rånare hade skjutit en person och stuckit iväg med 14 000 kr. Det blev ett väldigt pådrag, och vi fick tag på rånaren. Men pengarna kom aldrig tillrätta. Antingen ligger dom kvar i skogen eller också hade rånaren en medhjälpare.

Vid det här laget - vi är nu inne på 50-talet - hade Älgö införlivats med Saltsjöbadens polisdistrikt och det var på Älgö de flesta inbrotten ägde rum. Här stod villorna nödtorftigt uppvärmda under vintern, det fanns sprit, och villorna stod mestadels tomma.

- Vi tog Löfstaynglingar på löpande band. Det var till att höra dom och så köra ner dom till Löfsta igen. Men man visste ju, att det var fullkomligt meningslöst, för dom var ju snart tillbaka igen. Det var rena snurren. Jag kommer

inte ihåg, hur många gånger vi åkte ner till Löfsta med killar, som hade gjort inbrott på Älgö.

När det gäller saltsjöbadsungdomarna får de ett gott betyg av Holger Skoog.

- Jag hade aldrig några bekymmer med dom. Visst kunde dom hitta på busstreck som att klättra upp och ringa i kyrkklockorna, men det tog vi inte så hårt på.

Värsta patrulleringen

- Annars var Restaurangholmen vår jobbigaste bevakning. Där var det dans varje kväll och full rulle. Det var rattfylleri och rackartyg. När dom kom därifrån var det många som inte borde ha kört bil. Och ändå hann man inte hejda hälften av dom som man borde ha stoppat.

- Mest var det stockholmare, som besökte restaurangen och så en del saltsjöbadsbor, förstås. Flottan kom in ett par gånger i månaden. Uppe på Igelbodaplatån hade vi då Folkets Park med dansbana, och där fick man vara med och hålla ordning, för Neglinge-killarna och flottisterna slogs om tjejerna.

Anslagen som satt upp och ner

Holger Skoog har varit politiskt aktiv och haft uppdrag i fritidsnämnden, skolstyrelsen, kommunalnämnden och -fullmäktige. Han fanns också med bland beslutsfattarna i storkommunen under två år efter sammanläggningen, men det var inte särskilt lustigt.

- Jag vantrivdes otroligt. Det

var inte en sak, som kunde göras upp på ett vettigt sätt enligt mitt förmenande utan det blev ju politik av varenda jädrans sak man behandlade.

Han har varit, är och förblir socialdemokrat.

- Jag är född fattig och kommer väl att så förbli.

Men egentligen hade han inte tänkt organisera sig. Det var en speciell händelse, som gav honom en puff i "rätt" riktning.

- Vi fick ju springa här i samhället och sätta upp kommunala anslag och dela ut debetsedlar. Egentligen spelade det ju ingen roll, men vi tyckte, att kommunen hade varit lite avog emot oss. Det här var ju inget polisjobb, så vi började bråka lite grann. Av detta blev det sen en stor affär.

- Vi överklagade nämligen kommunbeslutet om uppsättningen av dom här anslagen, och då blev vi kommenderade av kommissarien som var vår chef. Så gick ärendet vidare till länsstyrelsen. Men där fick vi mothugg, för där satt ju landsfogde Bergendahl, och han var ordförande i Saltsjöbadens kommunalfullmäktige, så där hade vi ingenting att hämta. Vi fortsatte i alla fall till kungs och fick bakslag där också. Vi blev ju nertryckta i skorna, som vanligt, när det är fråga om småfolk.

- Polisförbundet gjorde en utredning om saken, och där framkom att kommissarien hävdade, att det

vår vår tjänsteplikt. Och det var han i sin tur beordrad till av landsfogden, som hotade med att ta bort hans utmätningstjänst med provision, ja jag vet inte allt dom skulle ta bort, om det var så, att kommissarien inte gjorde som han var tillsagd.

- Det hände ju, att anslagen kom att sitta upp och ner på tavlorna, och då blev det ju bråk. Jag vill inte påstå, att det var sabotage från vår sida, men det var ju ofta mörkt, då vi var ute och satte upp anslagen, och då kunde det ju hända, att ett och annat anslag hamnade upp och ner...

Därför blev han politiker

Det var bråket med utdelning av debetsedlar och uppsättning av anslag, som blev anledningen till att Holger Skoog tillsammans med kollegan Landgren ansökte om inträde i arbetarekommunen.

- Vi blev antagna, men populärt var det inte på arbetsplatsen. Jag blev inkallad till kommissarien och han var högeligen förvånad och sa, att detta var en politisk ståndpunkt, som poliserna tog, och det var alldeles otroligt olämpligt.

"Att vi har gått med i arbetarkommunen, skulle nu det vara någon större sensation än att kommissarien är med i borgerliga föreningen?" undrade jag då.

"Ut!" röt kommissarien. Och jag tänkte, att nu blir det väl bråk igen, men det hördes aldrig ett ord mer om att vi var med i arbetare-

kommunen.

Varg i veum

Det var som det var med politiken under de här åren - det politiska slitet var ideellt och oavlönat, det var svårt att få tag på folk som ville engagera sig.

- Hade man fått ett uppdrag, så fick man flera. Man måste sätta sig på hasorna för att slippa åta sej saker och ting. Jag var snart med i kommunalnämnden och -fullmäktige och i fritidsnämnden blev jag ordförande. Och sen kom jag också med i skolstyrelsen.

Men det höll på att ta en ände med förskräckelse, och Holger Skoog blev utfrysad ur den politiska församlingen.

- Den här händelsen inträffade någon gång på femtiotalet. Så länge den skolan hade funnits, hade ordföranden i skolstyrelsen varit borgerlig. Nu skulle det bli nyval, och jag ringde då till den ena socialdemokratiske representanten i skolstyrelsen - han hette Erik Andersson - och föreslog, att vi skulle försöka få Ingvar Höjer vald till ordförande. Han var en erkänt duglig man. Men Erik Andersson hade suttit med ett bra tag i skolstyrelsen och var dessutom mycket god vän med rektor Berg, så han lovade ingenting bestämt.

- Vid valet hade två kandidater kommit på förslag: advokat Grönberg, som var borgare och Höjer, som var socialdemokrat. Det blev slutet

omröstning, och när den var klar, sa rektor Berg högt och tydligt:

"Hur är detta möjligt?"

- Vi var fem ordinarie ledamöter två sossar och tre borgerliga. Ändå vann Höjer med tre röster mot två. Självt var jag hur förvånad som helst. När jag begärde ordet på nästa sammanträde fick jag veta, att suppleanterna inte hade yttranderätt - det hade följande inte ens suppleanterna i Sveriges riksdag.

- Sen blev jag varg i veum och utfryst, och det varade ett halvt år. Då hade vi en valberedning i kommunalhuset, och man var inte riktigt överens. Då sa en av de borgerliga i valberedningen: "Det spelar ingen roll, vad man kommer överens med er om (här syftade han på socialdemokraterna). Ni håller i alla fall inte vad ni lovar". Men då tog det eld i mej:

"Var snäll och tala om, när har Holger Skoog brutit ett löfte?"

Vid det resonemang som nu följde om ordförandevallet kom den naturliga förklaringen fram. Grönberg, som själv deltog i den slutna röstningen hade varit finkänslig och inte röstat på sig själv utan föreslagit Höjer. Erik Andersson i sin tur hade tydligen inte vågat ge sin röst åt Grönberg. Då hade han varit illa ute i arbetarekommunen efteråt.

Sedan detta blivit klarlagt återställdes friden. Holger Skoog togs till nåder igen, och redan efter ett halvår "återställdes ordningen" och Grönberg blev vald till ordförande.

Något om bostadspolitiken

I stort sett vägde det ganska jämnt i vågskålen mellan de borgerliga och socialdemokraterna. De borgerliga hade 13 ledamöter och socialdemokraterna tolv i fullmäktigeförsamlingen. Men det socialdemokratiska partiet var störst, och det var ofta ordförandeposten hamnade hos dem. Viktor Mattson och Harry Dahlberg hade posten under åtskilliga år och en liten period mellan dem var Erik Andersson ordförande.

Bostadsbyggande var en het potatis:

- Det var ju strid här i kommunen för jämnan. Det skulle ju inte finnas några hyreshus utan bara villor. Att HSB fick bygga på Degens tomt fick vi igenom tack vare rådmann Kettner i folkpartiet. Och det har ju skett stora förändringar i Neglinge, tidigare ett typiskt arbetarområde.

- Nu är det ju t o m miljonärer, som bor i Neglinge. Den stora förändringen innebar ju Igelbodaplatån med sina hyreshus.

- Och Kettner - ja, han var renhårig och självständig.

Isbanan är min förtjänst

Holger Skoog var under en period ordförande i fritidsnämnden, och där kan man säga, att han var på sin mammas gata. Gång efter annan i år efter år hade han tjatat om en konstfrusen isbana men inte lyckats få gehör bland övriga ledamöter, och majoriteten var borgerlig. När isbanan kom på tal, föredrog man

Holger Skoog tillsammans med Anna Rodhe och Mon Allgulander i fritidsnämnden

i stället att tala sig varm för behovet av idrottshall med bad. Här rörde det sig om miljonsatsning, medan en isbana skulle inskränka sig till en kostnad på 250 000 kr.

- Ordförande i kommunalnämnden då var Torbjörn Åkermark, en alltidens människa. Jag klagade min nöd för honom: "F-n, jag vill ju ha en konstfrusen isbana här. Ungarna har ju ingenting att göra om hösten!"

"Varför begär ni inte in pengar för en sån då?" undrade Åkermark

"Jag för inte igenom ett beslut i fritidsnämnden," sa jag.

"Det var det dummaste jag har hört", sa han. Säg åt dom i nämnden att komma in i staten och begära pengar".

- Sen sa jag som det var i nämnden, att jag hade talat med Åkermark. Och nu gick det bra att få beslut på saken. Vi fick pengar och vi satte igång och byggde vår isbana. Det är väl det enda, som jag tycker att jag har gjort väldigt bra, det här med den konstfrusna isbanan. Den var min förtjänst. Torbjörn Åkermark har jag tackat många gånger för hjälpen, och det har jag sagt till honom också, att hans enda fel det är att han inte är socialdemokrat...

Kutterspån i stället för sågspån

När Skoog sedermera blev fritidskonsulent, fick han lämna sitt uppdrag i fritidsnämnden. Som konsulent hade han "hur mycket att göra som helst". Det var bara frågan om att skaffa pengar.

- Vi byggde elljusspåret, och det var i mitten på 60-talet. Henning Rodhe - han är ju professor nu - var med och gjorde en storartad insats. På snickerifabriken fick vi hämta sågspån, men så slutade dom med sågen och hade bara kutterspån att erbjuda. Rodhe och jag sa att "vi försöker med kutterspån, då".

Vi trodde, att spånen skulle flyga all världens väg, när det började blåsa. Men kutterspån låg kvar, det var mycket lättare att få tag på än sågspån, och det visade sig vara härligt att springa i: poröst och mjukt, bättre än sågspån.

Då blev jag hudflängd

Som fritidskonsulent hade Skoog också hand om baden. En gång blev det ett förfärligt rabalder, och då handlade det om en badanläggning på Solsidan.

- Där fanns en liten udde, som skulle kunna bli alla tiders barnbad. Jag fick hjälp av byggnadskontorets personal, och vi började röja upp. Egentligen fanns det inget politiskt beslut om det här, men det fick vi så småningom. Det blev alltså ett bad och en liten brygga. Men så ville dom ha svikt också, och den skulle byggnadskontoret skaffa.

- Nog blev det en svikt alltid. För att spara pengar hade man köpt begagnade järnbalkar, som var otroligt grova, och med den smala bryggan, som de var anbragta på, såg det inte trevligt ut. Grannarna, som bodde runtom avgav starka protester. Ett sammanträde ordnades i kommunalhuset enbart om svikten, och där gick man illa åt mej... Fast egentligen hade jag inte haft något med svikten att skaffa. Och jag tyckte också, att den såg förskräcklig ut.

Det goda samhället

Som slutomdöme tycker Holger Skoog, att Saltsjöbaden varit ett gott samhälle att arbeta i. Människorna har varit hyggliga, och i det politiska arbetet har det inte varit omöjligt att finna lösningar på problemen.

- Jag hade en känsla av att alla härute arbetade utifrån samma målsättning. Man kunde komma med sina förslag: om de var bra för samhället, då kunde man få gehör för sina idéer.